

המרצה: פרופ' טובה בנד וינטרשטיין
חדר: 222
טלפון: 8470
שנת"ל תש"ף
סמסטר ב'
קורס 01 ב.
287.430
שעות קבלה: יום ד' 8:00-9:00 (בתיאום מראש)
יום ד' 8.30-10.00
twinters@research.haifa.ac.il

שם הקורס: רשת התמיכה הבלתי פורמאלית: היבטים קליניים של טיפול בבני משפחה

א. רקע

הקורס עוסק בהיבטים קליניים במציאות חייהם של בני משפחה המטפלים בבן זוג, אב, אם או קרוב משפחה זקן הנזקק לסיוע תוך מתן דגש על תופעת הפגיעה בזקנים בתוך המשפחה.

ב. מטרות הקורס

- להקנות לסטודנט ידע, הבנה והעמקה בנושא ההיבטים הקליניים והטיפוליים של חווית הטיפול בזקן
- במערכת הבלתי פורמאלית.
- להגדיר ולהכיר את תופעת ההתעללות בזקנים והזנחתם על היבטיה השונים.

ג. מבנה הקורס ואמצעי הלמידה

- הקורס מתבסס על הרצאות, דיונים, והתנסויות בכיתה.
- במהלך הקורס יינתנו מטלות ביניים.
- קריאת חומר ביבליוגרפי על פי הנדרש לקראת השיעור (תדפיסים בשמורים ובקישור לאתר).
- נוכחות בקורס חובה (80% מהשיעורים).

ד. דרישות הקורס והערכה

קריאת ספרות והשתתפות פעילה בכיתה : 20%
עבודה מסכמת/בחינה (בהתאם להחלטת המרצה ; ציון עובר 60) : 80%

* ייתכנו שינויים בתכנית

הקורס יעסוק בנושאים הבאים: (ייתכנו שינויים במהלך הקורס)

שיעור 1: יחסי טיפול והשגחה בזיקנה

- Corcoran, M. A. (2011). Caregiving Styles: A Cognitive and Behavioral Typology Associated With Dementia Family Caregiving. *The Gerontologist*, 51, 4, 463–472
- Marks, N. F., Lambert, J. D., & Choi, H. (2002). Transitions to caregiving, gender, and psychological well being: A prospective U.S. national study. *Journal of Marriage and the Family*, 64, 657-667.
- Nicholas, L. O. (2006). The decisive moment: Caregivers' recognition of Dementia. *Clinical Gerontologist*, 30 (1), 39-51.
- O'Connor, D. L. (2006). Self-identifying as a caregiver: Exploring the positioning process. *Journal of Aging Studies*, 21, 165-174.
- Walker, A. J., Pratt, C.C. & Eddy, L. (1995). Informal Caregiving to aging family members: A critical review. *Family Relations*, 44, 4, 402-411.
- Wolff, J. L., Kasper, J. D. (2006). Caregivers of frail elders: Updating a national profile. *The Gerontologist*, 46, 3, 344-356.

שיעור 2: ילדים בוגרים מטפלים בהורים זקנים- פרופיל, הקשרי גנדר, תהליכים ושינויים בתפקוד הטיפולי, בין הילדים לבין עצמם

- גולדשטיין ד., ורנר, פ., מיטלמן, מ. והייניק, י. (2012). משמעות הטיפול בחולה אלצהיימר: תפיסת צאצאים המטפלים בהוריהם והקשר בין משמעות הטיפול לרמת הדיכאון שהם חווים. גרונטולוגיה לט (4), 15-36.
- רגב, ע. ובר טור, ל. (2015). התערבויות מקצועיות עם בני משפחה המטפלים בהורה או בכך זוג זקן, חולה ומוגבל. בתוך ד' פרילוצקי ומ' כהן (עורכות), גרונטולוגיה מעשית (כרך ב', עמ' 281-317). ירושלים: אשל.

- Amaro, A. M. & Miller, K. I. (2016). Discussion of care, contribution, and perceived (in)gratitude in the family caregiver and sibling relationship. *Personal Relationships*, Early View (Online Version of Record published before inclusion in an issue).

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/per.12113/abstract>

- Guberman, N., Lavoie, J. P., Blein, L. & Olazabal, I. (2012). Baby Boom Caregivers: Care in the Age of Individualization. *The Gerontologist Vol. 0, 0*, 1–9
- Chumbler, N., Pienta, A. M., & Dwyer, J. W. (2004). The depressive symptomatology of parent care among the near elderly. *Research on Ageing*, 26, 3, 330-351.
- Gans, D., & Silverstein, M., (2006). Norms of filial responsibility for ageing parents across time and generations. *Journal of Marriage and the Family*, 68, 961-976.
- Dayton, B. I., Neal, M. B., Ha, J. H., & Hammer, L. B. (2003). Redressing inequity between siblings. *Journal of Marriage and the Family*, 65, 1, 201-212
- Ingersoll-Dayton, B., Neal, M. B., Ha, J. H., & Hammer, L. B. (2003). Redressing inequity in parent care among siblings. *Journal of Marriage and the Family*, 65, 1, 201-212.
- Kwak, M., Ingersoll-Dayton, B. & Kim, J. (2012). Family conflict from the perspective of adult child caregivers: The influence of gender. *Journal of Social and Personal Relationships*, 1-18.
<http://spr.sagepub.com/content/early/2012/01/04/0265407511431188>
- Pillimer, K., & Suitor, J. J. (2005). Making choices: A within-family study of caregiver selection. *The Gerontologist*, 46, 4, 439-448.
- Savundranayagam, M.W. (2014). Receiving while giving: The differential roles of receiving help and satisfaction with help on caregiver rewards among spouses and adult-children. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 29, 1, 41–48
- Szivovacz, M., & Davey, A. (2007). Changes in adult child caregiver network. *The Gerontologist*, 47, 3, 280-295.
- Wong, O. M. H. (2005). Gender and intimate caregiving for the elderly in Hong Kong. *Journal of Ageing Studies*, 19, 375-391.

שיעור 3: עומס טיפול והשלכותיו

- Edelstein, O. E., Band-Winterstein, T., & Bachner, Y. G. (2017). Profile and burden of care among caregivers of Ultra-Orthodox frail elders. *Ageing & Mental Health*.
doi:10.1080/13607863.2017.1289363
- Edelstein, O. E., Band-Winterstein, T., & Bachner, Y. G. (2016). The meaning of burden of care in a faith-based community: The case of Ultra-Orthodox Jews (UOJ). *Ageing & Mental Health*, 21, 851-861. doi:10.1080/13607863.2016.1175418

KIM H., CHANG M., ROSE K. & KIM S. (2011) Predictors of caregiver burden in caregivers of individuals with dementia. *Journal of Advanced Nursing* 68(4), 846–855.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2011.05787.x>

Adelman, Ronald D.; Lyubov L.; Tmanova, DVM; MLIS, MS; Diana Delgado, MLS; Sarah Dion, BA & Mark S. Lachs. (2014). Caregiver Burden: A Clinical Review. *JAMA*. 2014;311(10):1052-1059. doi:10.1001/jama.2014.304

שיעור 4: דינמיקה של יחסים מתעללים: הגדרת תופעת ההתעללות על סוגיה, היקפה והאטיולוגיה שלה

איזיקוביץ, צ., וינטרשטיין, ט., לבנשטיין, א. (2005). סקר התעללות והזנחה של זקנים בישראל – דו"ח מסכם שלב א'. דו"ח מחקר מוגש לאשל, האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל ולמוסד לביטוח לאומי. חיפה: אוניברסיטת חיפה, המרכז לחקר ולימוד הזיקנה.
אלון, ש. (2006). התעללות והזנחה של זקנים – הגדרה בעיני המסתכל. *גרונטולוגיה*, לג(2), 55-69.
אינס קניג, א., אלון, ש., בן דוד, ו. (2007). *התעללות בזקנים: התערבות ומניעה* (פרק 1, עמ' 12-31). ירושלים: אשל.

לבנשטיין, א., איזיקוביץ, צ., בנד וינטרשטיין, ט., ואנוש, ג. (2009). הסקר הארצי הראשון בתחום התעללות בזקנים והזנחתם, כמסד נתונים וכמנוף לשינוי. *גרונטולוגיה*, 36(2-3), 15-36.

Cooper, C., Selwood, A., & Livingston, G. (2008). The prevalence of elder abuse and neglect: A systematic review. *Age and Ageing*, 37, 151-160. doi:10.1093/ageing/afm194

Payne, B. R (2005). *Crime and elder abuse: An integrated perspective*. Springfield, Ill: Charles C Thomas.

Karch, D., & Nunn, K. C. (2011). Characteristics of elderly and other vulnerable adult victims of homicide by a caregiver: National violent death reporting system-17 U.S. states, 2003-2007. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(1), 137-157. doi:10.1177/0886260510362890

Pillemer, K., Burnes, D., Riffin, C., & Lachs, S. (2016). Elder abuse: Global situation, risk factors, and prevention strategies. *The Gerontologist*, 56(S2), S194-205.

שיעור 5: מאפייני הקורבן והפוגע, גורמי סיכון להתעללות, איתור, זיהוי, אבחון והערכת סיכון

אינס קניג, א., אלון, ש., בן דוד, ו. (2007). *התעללות בזקנים: התערבות ומניעה*. פרק 3, עמ' 66-67, ירושלים: אשל.

כהן, מ., הלוי-לוי, ש., גאגין, ר., פרידמן, ג. (2005). זיהוי קשישים הנמצאים בסיכון להתעמרות בידי בני משפחה מטפלים: פיתוח כלי אבחנתי. *גרונטולוגיה*, לב(1), 63-80.

כהן, מ., הלוי-לוין, ש., גאגין, ר., ופרידמן, ג. (2009). הקשר בין דיווח עצמי של קשישים על התעללות, זיהוי סימני התעללות וסיכון גבוה להתעללות. *גרונטולוגיה*, לו(2-3), 37-52.

Muehlbauer, M. & Crane, A., (2006). Elder abuse and neglect, *Journal of Psychological Nursing*, 44(11), 43-48.

Yaffe, M. J., Weiss, D., Wolfson, C., & Lithwick M. (2007). Detection and prevalence of abuse of older males: Perspectives from family practice. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 19(1/2), 47-60. doi:10.1300/J084v19n01_04

Vandecar-Burdin, T., & Payne, B. K. (2010). Risk factors for victimization of younger and older persons: Assessing differences in isolation, intra-individual characteristics, and health factors. *Journal of Criminal Justice*, 38(2), 160-165. doi:10.1016/j.jcrimjus.2010.02.005

Mouton, C. P., Talamantes, M., Parker, R. W., Espino, D. V., & Miles, T. P. (2002). Abuse and neglect in older men. *Clinical Gerontologist*, 24(3-4), 15-26. doi:10.1300/J018v24n03_03

שיעור 6: ניצול כלכלי והיבטיה הייחודיים בזיקנה

Ansello, E. F., & O'Neill, P. (2010). Abuse, neglect, and exploitation: Considerations in aging with lifelong disabilities. *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 22(1-2), 105-130. doi:10.1080/08946560903436395

Setterlund, D., Tilse, C., Wilson, J., Mccawley, A., & Rosenman, L. (2007). Understanding financial elder abuse in families: The potential of routine activities theory. *Ageing & Society*, 27, 599-614. doi:10.1017/S0144686X07006009

Sklar, J. B. (2000). Elder and dependent adult fraud: A sampler of actual cases to profile the offenders and the crimes they perpetrate. *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 12(2), 19-32. doi:10.1300/J084v12n02_04

Rabiner, D. J., O'Keeffe, J., & Brown, D. (2004). A conceptual framework of financial exploitation of older persons. *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 16(2), 53-73. doi:10.1300/J084v16n02_05

Conrad, K. J., Iris, M., Ridings, J. W., Fairman, K. P., Rosen, A., & Wilber, K. H. (2011). Conceptual model and map of financial exploitation of older adults. *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 23, 304-325. doi:10.1080/08946566.2011.584045

Reeves, S., & Wysong, J. (2010). Strategies to address financial abuse. *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 22(3-4), 328-334. doi:10.1080/08946566.2010.490182

שיעור 7-8: אלימות זוגית ארוכת שנים: דינמיקה של יחסים והקשרם לטיפול זה בזה בזיקנה

- בנד-וינטרשטיין, ט. (2006). פרספקטיבות של בני משפחה על חיים באלימות אינטימית לאורך שנים: רשומונים של יחסים זוגיים ובין דוריים בצל אלימות. חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה", אוניברסיטת חיפה.
- בנד-וינטרשטיין, ט. (2009). להזדקן יחד בצל אלימות: דפוסי אינטראקציה זוגית ואלימות אינטימית בזיקנה. גרונטולוגיה, 36(2-3), 109-131.
- וינטרשטיין, ט. (2002). להזדקן באלימות: סיפורי חיים של נשים מוכות זקנות. עבודת גמר לקבלת תואר מוסמך, בית הספר לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת חיפה.
- Beaulaurier, R. L., Seff, L. R., & Newman, F. L. (2008). Barriers to help-seeking for older women who experience intimate partner violence: A descriptive model. *Journal of Women & Aging, 20*, 231-248. doi:10.1080/08952840801984543
- Band-Winterstein, T., & Eisikovits, Z. (2009). Aging out of violence: multiple faces of intimate violence over the life span. *Qualitative Health Research, 19*(2), 164-180.
- Band-Winterstein, T. (2012). Narratives of aging in intimate partner violence: The double lens of violence and old age. *Journal of Aging Studies, 26*, pp. 504-514. doi:10.1016/j.jaging.2012.07.003
- Band-Winterstein, T., & Eisikovits, Z. (2010). Towards phenomenological theorizing about old women abuse. *Ageing International, 35*(3), 202-214.
- Capaldi, D. M., Knoble, N. B., Wu Shortt, J., & Kim, H. K. (2012). A Systematic review of risk factors for intimate partner violence. *Partner Abuse, 3*, 231-280.
- Fisher, B. S., Zink, T., & Regan. S. L. (2011). Abuses against older women: Prevalence and health effects. *Journal of Interpersonal Violence, 26*, 254-268.
- Lundy, M., & Grossman, S. F. (2004). Elder abuse: Spouse/Intimate partner abuse and family violence among elders. *Journal of Elder Abuse and Neglect, 16*(1), 85-102. doi:10.1300/J084v16n01_05
- Reeves, K. A., Desmarais, S. L., Nicholls, T. L., & Douglas, K. S. (2007). Intimate partner abuse of older men: Considerations for the assessment of risk. *Journal of Elder Abuse & Neglect, 19*(1/2), 7-27. doi:10.1300/J084v19n01_02
- Band-Winterstein, T., & Eisikovits, Z. (2009). Aging out of violence: multiple faces of intimate violence over the life span. *Qualitative Health Research, 19*(2), 164-180.

Band-Winterstein, T., Eisikovits, Z., & Koren, C. (2010). Between remembering and forgetting: Forgiveness among elder battered women. *Qualitative Social Work*, 9(4), 1-16.
doi:10.1177/1473325010361998

שיעור 9: התעללות ילדים בוגרים בעלי הפרעה נפשית

וינטרשטיין, ט., אייזיקוביץ, צ., לבנשטיין, א. (2006). סקר התעללות והזנחה של זקנים בישראל – דו"ח מסכם שלב ב'. דו"ח מחקר מוגש לאשל, האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל ולמוסד לביטוח לאומי. חיפה: אוניברסיטת חיפה, המרכז לחקר ולימוד הזיקנה.

Avieli, H., #Smeloy, Y., & +Band-Winterstein, T. (2015). Departure scripts and life review of parents living with abusive adult children with mental disorder. *Journal of Aging Studies*, 34, 48-56. doi:10.1016/j.jaging.2015.04.004

Band-Winterstein, T., #Avieli, H., & #Smeloy, Y. (2016). Harmed? Harmful? Experiencing abusive adult children with mental disorder over the life course. *Journal of Interpersonal Violence*, 31, 2598-2621. doi:10.1177/0886260515579505

שיעור 10: פגיעות מיניות בזיקנה: לשבור את קשר השתיקה

Bove, G. D., Stermac, L., & Bainbridge, D. (2005). Comparisons of sexual assault among older and younger women. *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 17(3), 1-18.
doi:10.1300/J084v17n03_01

Ramsey-Klawnsnik, H., Teaster, P. B., Mendiondo, M. S., Marcum, J. L., & Abner, E. L. (2008). Sexual predators who target elders: Findings from the first national study of sexual abuse in care facilities. *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 20, 353-376.
doi:10.1080/08946560802359375

Teaster, P. B., Ramsey-Klawnsnik, H., Mendiondo, M. S., Abner, E., Cecil K., & Tooms M. (2007). From behind the shadows: A profile of the sexual abuse of older men residing in nursing homes. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 19(1/2), 29-45.
doi:10.1300/J084v19n01_03

Baker, M. W., Sugar, N. F., & Eckert, L. O. (2009). Sexual assault of older women: Risk and vulnerability by living arrangement. *Sexuality Research and Social Policy: Journal of NSRC*, 6(4), 79-87. doi:10.1525/srsp.2009.6.4.79

Ramsey-Klawnsnik, H., Teaster, P.B., Mendiondo, M. S., Abner, E.L., Cecil, K.A., & Tooms, M.A. (2007). Sexual abuse of vulnerable adults in care facilities: Clinical findings and a research initiative. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 12(6), 332-339.

Malmedal, W., Iversen, M., & Kilvik, A. (2015). Sexual abuse of older nursing home residents: A literature review. *Nursing Research and Practice*, 2015, Article ID 902515
<http://dx.doi.org/10.1155/2015/902515>

שיעור 11-12: הזנחת זקנים והתעללות במוסדות לטיפול ממושך

- Hirst, S. P. (2000). Resident abuse: An insider's perspective. *Geriatric Nursing*, 21(1), 38-42.
- Goergen, T. (2001). Stress, conflict, elder abuse and neglect in German nursing homes: A pilot study among professional caregivers. *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 13(1), 1-26.
- Fulmer, T. (2003). Elder abuse and neglect assessment. *Journal of Gerontological Nursing*, 29(1), 8-9.
- Fulmer, T., Paveza, G., VandaWeerd, C., Guadagno, L., Fairchild, S. (2005). Neglect assessment in urban emergency departments and confirmation by an expert clinical team. *Journal of Gerontology*, 60A, 1002-1006.
- Harris, D. K. (1999). Elder abuse in nursing homes: The theft of patients' possessions. *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 10(3-4), 141-151. doi:10.1300/J084v10n03_08
- Lachs, M., Bachman, R., Williams, C. S., Kossack, A., Bove, C., & O'Leary, J., R. (2006). Violent crime victimization increases the risk of nursing home placement in older adults. *The Gerontologist*, 46, 583-589. doi:10.1093/geront/46.5.583
- McDonald, L., Beaulieu, M., Harbison, J., Hirst, S., Lowenstein, A., Podnieks, E., & Wahl, J. (2012). Institutional abuse of older adults: What we know, what we need to know. *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 24(2), 138-160.
- Band-Winterstein, T. (2015). Health care provision for older persons: The interplay between ageism and elder neglect. *Journal of Applied Gerontology*, 34, NP113-NP127. doi:10.1177/0733464812475308
- Pillemer, K., Chen, E. K., Van Haitsma, K. S., Teresi, J., Ramirez, M., Silver, S., . . . & Lachs, M. S. (2012). Resident-to-resident aggression in nursing homes: Results from a qualitative event reconstruction study. *The Gerontologist*, 52(1), 24-33.

שיעור 13: הזנחה עצמית של זקנים ומצוקת המטפלים

Band-Winterstein, T., Doron, I., & Naim, S. (2012). Elder self-neglect: A geriatric syndrome or a life course story?, *Journal of Aging Studies*, 26, 109-118. doi:10.1016/j.jaging.2011.10.001

- Burnett, J., Regev, T., Pickens, S., Prati, L. L., Aung, K., Moore, J., & Dyer, C. B. (2006). Social Networks: A Profile of the Elderly Who Self-Neglect. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 18(4), 35-49.
- Bozinovski, S. D. (2000). Older Self-Neglecters: Interpersonal Problems and the Maintenance of Self-Continuity. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 12(1), 37-56.
- Pavlou, M. P., & Lachs, M. S. (2006). Could self-neglect in older adults be a geriatric syndrome? *Journal of the American Geriatric Society*, 54, 831-842.
- Payne, B. K., & Gainey, R. R. (2005). Differentiating self-neglect as a type of elder mistreatment: How do these cases compare to traditional types of elder mistreatment? *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 17(1), 21-36.
- Band-Winterstein, T. (2012). Nurses' experiences of the encounter with elder neglect. *Journal of Nursing Scholarship*, 44, 55-62. doi:10.1111/j.1547-5069.2011.01438.x

שיעור 12: מניעת תופעת ההתעללות וההזנחה: התערבויות

אינס קניג, א., אלון, ש., בן דוד, ו. (2007). התעללות בזקנים: התערבות ומניעה. פרק 3, ע"מ 33-40, ירושלים: אשל.

- Heath, J.M., Kobylarz, F.A., Brown, M., Castano, S. (2005). Interventions from home-based Geriatric assessment of adult protective service clients suffering elder mistreatment. *JAGS*, 53, 1538-1542.
- Anetzberger, G.J. (2005). Clinical management of elder abuse: General considerations. *Clinical Gerontologist*, 28(1/2), 27-41.
- Kaye, L. W., Kay, D., & Crittenden J. A. (2007). Intervention with abused older males: Conceptual and clinical perspectives. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 19(1/2), 153-172. doi:10.1300/J084v19n01_10
- Pritchard, J. (2007). Identifying and working with older male victims of abuse in England. *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 19(1-2), 109-127. doi:10.1300/J084v19n01_08
- Tetterton, S., & Farnsworth, E. (2011). Older women and intimate partner violence: Effective interventions. *Journal of Interpersonal Violence*, 26, 2929-2942. doi:10.1177/0886260510390962
- Wolf, R. S. (2001). Support groups for older victims of domestic violence. *Journal of Women & Aging*, 13(4), 71-83. doi:10.1300/J074v13n04_06

Beaulaurier, R. L., Seff, L. R., & Newman, F. L. (2008). Barriers to help-seeking for older women who experience intimate partner violence: A descriptive model. *Journal of Women & Aging, 20*(3-4), 231-248. doi:10.1080/08952840801984543

Wiglesworth, A., Kemp, B., & Mosqueda, L. (2008). Combating elder and dependent adult mistreatment: The role of the clinical psychologist. *Journal of Elder Abuse and Neglect, 20*, 207-230. doi:10.1080/08946560801973051

חומר קריאה כללי:

פרילוצקי, ד' וכהן, מ' (עורכות). (2015). גרונטולוגיה מעשית. ירושלים: אשל.

כרך ראשון:

<http://publications.jdc.org.il/Practical%20GerontologyV1/#undefined>

כרך שני:

<http://publications.jdc.org.il/Practical%20GerontologyV2/#undefined>

ניתן למצוא ספרות נוספת בתחום הזיקנה באתר המדף הדיגיטלי אשל: –

<http://publications.jdc.org.il/page.html>